

Polgármesteri köszöntő

Szeretettel köszöntöm a Hajdúsági Tükör harmadik idei lapszámában, Hajdúböszörmény Város Napja alkalmából. Szeptember 13-án elődeinkre, az ő bölcs, hosszú távon is kiemelkedő hatású tetteikre emlékezünk.

A Magyar Néprajzi Lexikon szerint az ünnep olyan különleges időszak (vallásnéptani szemzőből nézve „szent idő”), amikor a közösség a megszokottól eltérő módon viselkedik, ünnepi szokásokat hajt végre, más előírásokat és tilalmakat tart be, mint hétköznapokon. Létrejöttük fontos társadalmi szükségletet elégít ki, ünnepet minden emberi kultúra ismer.

Mi, böszörményiek egy olyan több évszázados eseményt jelöltünk meg ünnepnapként, amely Bocskai István és Báthory Gábor személyéhez kötődik, s amely városunk fejlődése szempontjából meghatározó jellegű volt.

A hajdútelepítés a mi honfoglalásunk: a hatalmas földbirtokkal, a kiváltsággal rendelkező adományt, lehetőséget kaptunk, amely reményeink szerint – örökre elhelyezett bennünket Kelet-Európa egyik legjobb termőterületén. Országunkat szabdalta – darabolta a történelem, Hajdúböszörmény egyben maradt. Ma kis Magyarország negyedik legnagyobb területű városa vagyunk.

Apáink megkeményedtek, tudták a dolgukat, nem kellett figyelmeztetni őket, hogy mi a feladatuk, nem figyelték másnap honnan fúj a szél. Nevelték gyermekeiket, tanították őket, a nagyobbak vagy gazdálkodni kezdtek, vagy már „kitanulva” ügyvédként vették át a gazdaságot. Így teltek a századok, kisebb-nagyobb megpróbáltatások mellett, de mindig előbbre jutottak. Időközben Böszörmény a hajdúvárosok szövetségének, a Hajdúkerületnek a székhelyeként a térség meghatározó településévé vált. A nemesek már megengedhették maguknak, hogy a közér is tegyenek, iskolákat, gazdagságról árulkodó épületeket és gyönyörű főteret építettek. Aztán jött, amire senki nem gondolt: a felforgató, kommunista rend tönkretette évszázados munkájukat. Egyik napról a másikra elvesztették mindenüket, vagyonukat, házukat, földjüket, jószágukat. Az egyik böszörményi család 20 hold földjét, jó szekerét és három lovát, köztük Csillagot bánta.

„Az ökor, ha a szekeret húzza és szánt, szent állat. Ha felkerül, sárkánnyá változik. Az ekét nem húzza többé, az igát ledobja, megvadul és tüzet okád. Az uralkodó helye fent van, mint a tudat. Sorsa szerint ide tartozik. Az angyal, ha fent él, szent lény, de ha lemerül, ördögivé változik.”

Hamvas Béla meglehetősen pontosan jellemezte 1943-ban a kommunista ideológiát, amely néhány évvel később az ő tragédiáját is okozta. Egyetemi állásából elbocsátották, majd tudósként földműves lett, hogy az

inotai hőerőmű gondnokaként menjen nyugdíjba. Sajátos kelet-európai, magyar sorstragédia, lengyel, cseh, román és délszláv körökben értik, máshol semmitmondóan bólogatnak az ilyen történeteken, nem hiszik, hogy igaz lehet, hogy ilyen megtörténhetett.

Megszoktuk, hogy velünk, és nálunk bármi megtörténhet. Ideje megszoknunk, illetve kialakítanunk azt az érzést, azt a szemléletet, hogy nekünk nem csak passzív, elszenvedőnek kell lennünk. Mi is beleszólunk a sorsunk irányításába, nem vagyunk másodrendű polgárok: fontosabbak, de kevesebbek sem lehetünk, mint mások.

Szeressük Hajdúböszörményt és szeressük a hazánkat, mert szeretnünk kell magunkat! Ne legyünk kishitűek! Nem vagyunk rosszabbak másoktól, azt csak el akarják hitetni velünk.

Hajdúböszörmény élhető város. Minden modern civilizációs vívmány elérhető fél órán belül, úgy hogy minket nem terhelnek a nagyvárosi léttel együtt járó negatívumok.

Isten éltesse Böszörményt, Isten éltesse mindnyájunkat!

Kiss Attila
polgármester

Hajdúsági Tükör

Kulturális és közéleti magazin. Kiadja: Szabadhajdú Közművelődési Média és Rendezvényszervező Nonprofit Kft.
Felelős kiadó: Dr. Szarvas-Szabó Katalin. Szerkesztő a Szerkesztőbizottság. Elnöke: dr. Varga Gyula. ISSN 2060-4173.
Fotók: Horváth Tamás • Szerkesztőség elérhetősége: telefonszáma: (52) 561-400, levélcíme: 4220 Hajdúböszörmény, Bocskai tér 4. Vegyes terjesztésű. Megvásárolható: Hajdúböszörmény, Silye Gábor Művelődési Központ, Tourinform Iroda.
Nyomdai munkák: Center-Print Nyomda Kft. • Felelős vezető: Szabó Sándor.

Högye Lajos

Egyházi középületeink - Kulturális örökségünk II.

Katolikus templomaink és a zsinagóga

A Hajdúsági Tükör előző, 10. évfolyam 2. számában bemutattuk a protestáns egyházak templomait. Cikkünk ezúttal a hajdúk fővárosának a két katolikus (görög és római), valamint az izraelita templom--- bemutatására vállalkozik. Ezek az épületek is bekerültek a hajdúböszörményi értéktárba, „épített örökség” kategóriában.

A görög katolikus templom az Újvárosi utcán

Városunk egykori neve: Rác Böszörmény is jelzi, hogy már korai időkől jelen voltak a bizánci szertartású, feltehetően szerb keleti keresztények a Lazarevics, majd Brankovics szerb uralkodók birtoklása idején már a 15. században. Nem ismerjük első templomuk épí-

tésének idejét, de fatemplomuk lehetett; majd amikor a keletiek a mai Káplár Miklós utcában telket kaptak iskola, parókia, tanítói lak számára, felépült a kőtemplomuk is amelynek alapjait 1740-ben rakták le. Az egyszerű falusias népi barokk templomhoz 1767-ben építettek tornyot, majd 1805-ben bővítették a hívek számának növekedésével. Ezt a városrészt „rác oldalnak” vagy „oros oldalnak” nevezték. Ebben a templomban 1817-ben Szűcs János ikonfestő mester által készített díszesen aranyozott ikonosztázion volt, amelyet 1858-ban fel kellett újítani beázás miatt.

Végül 1892-ben ezt a templomot is lebontották, hogy új monumentális templomot építsenek. Az építést Orosz Gyula és Varga László lelkészek kezdeményezésére Wirth József és Kolacsek Vilmos kassai építőmes-

terek végezték; akik a kassai kéttornyú, új görög katolikus templomot tekintették mintának. Már 1894-ben építés közben repedések jelentkeztek a hajón, emiatt még perre is sor került, de a javítások után 1897-re elkészült a belső díszítés is. A falak és a mennyezet freskóit Fenczik Kornél és Hoitsy Fridolin, a Munkácsi Egyházmegye festői készítették. A felépült kéttornyú késő romantikus-eklektikus stílusú templomot 1898. május 8-án Firczak Gyula, a Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye püspöke szentelte fel.

Ikonosztáziont ekkor nem tartalmazott a templom, de színvonalas, hatalmas főoltárral, seccokkal, szecessziós mellékoltárokkal és padosorokkal díszítették.

A templom folyamatos renoválásra szorult, javítani kellett 1906-ban és 1910-ben is; a javítási kísérletek rendre kudarcot vallottak, végül az épületet 1979-ben életveszélyessé kellett nyilvánítani a boltozat megszakadása és a látványos állagromlás után.

A templom tetőzetének leszedése után a falakat 1983-ban lerobbantották. E művelet után csak a tornyok és az ezeket összekötő homlokzatrészt maradt meg. Az új neobizánci stílusú, görög kereszt alaprajzú, oktagonális faszerkezetű kupolával fedett centrális terű, kisebb templomhajó terveit Bana József készítette, alapozása 1984-ben kezdődött el. Az új templomot 1988. augusztus 21-én Keresztes Szilárd hajdúdorogi megyéspüspök szentelte fel. Közben megszülettek a tervek egy új képfal állítására, amelyet Maklári Zsolt ikonfestő készített, és 2004-ben szentelték fel. A jobb toronyban „Toronygaléria” néven színvonalas kulturális kiállításokat szervez az egyházközség.

2006-ban új tetőfedést kapott a templom, majd teljes körű külső felújítás következett 2012-ben. Megújultak az egykori görög katolikus tanári lakások is, valamint új parókia és közösségi ház, ifjúsági szálló épült a templom telkén a templom stílusában.

Hajdúviden található még egy lakóházból kialakított kápolna is, fakeszterrel az udvarán.

A régi parókiát és hittantermet lebontották 2017 nyarán.

A római katolikus templom az Újvárosi úton

A római katolikusok korábban és jelenleg is a város kisebb vallási közösségét alkotják, ahogy templomának nagyságából is következtethetünk. A környéken több középkori római katolikus templomnak is látjuk a nyomát. A Bocskai téri református templom korábbi középkori, a zeleméri, a vidi, a pródi, a macsi, az ohati vagy a balmazi középkori kis templomok jelzik a római katolikus egyház kiterjedését és a térség lakottságát.

A XVII. századtól a református vallás oly elterjedt volt a Hajdúságban, hogy 1699-ben egyetlen hajdúvárosban sem volt római katolikus hívő és plébánia sem. A plébániák alapítását akadályozta, hogy a jövevényeket kizár-

